

Dokument nr. 8:84

(2000-2001)

Forslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen og Harald T. Nesvik om å belønne dem som ønsker å bidra med sin arbeidskraft etter fylte 67 år

Til Stortinget

Bakgrunn

Siden andre halvdel av 1993 har det vært en sterk økning av antallet sysselsatte i Norge. Dette har medført en utvikling i retning av mangel på kvalifisert arbeidskraft innen enkelte næringer. Delvis skyldes dette at den yrkesaktive perioden er blitt kortere over livsløpet bl.a. fordi mange tar høyere utdanning. Tendensen til førtidspensjonering, særlig for aldersgrupper over 60 år, er økende. Muligheten for enkelte grupper av arbeidsstokken til å gå av tidlig med såkalt AFP, avtalefestet pensjon, har gjort at store grupper har valgt denne løsningen. Økningen av AFP-pensjonister har vært stor og siden 1997 er antallet økt fra ca. 14 000 til dagens over 25 000 pensjonister. Yrkesdeltakelsen for menn i aldersgruppen 60 til 66 år var i 1980 72 pst. mot 55 pst. i 1997. I 1997 utgjorde uføre- og AFP-pensjonister 85 pst. av de nye pensjonistene i denne aldersgruppen.

I Aftenposten den 14. mars 2001 diskuteres AFP-pensjonistenes mulighet til arbeidsinnsats og lønnsinntekt i tillegg til pensjonen. I dag tillates AFP-pensjonister å ha en lønnsinntekt på kr 4 000 i tillegg til pensjonen. Mange finner dette urimelig og mener at fribeløpet burde settes høyere slik at de av pensjonistene som ønsker å benytte sin arbeidskraft kan gjøre det. Slik forslagsstillerne ser det var det aldri meningen at AFP-ordningen skulle oppfordre friske, aktive personer over 62 år til å slutte å arbeide. I dag går et stadig økende antall 62-åringer over på AFP-pensjon. Dersom muligheten til å ha lønnsinntekt i tillegg til pensjonen økes ytterligere, vil dette oppfordre til ytterligere tidlig avgang fra arbeidslivet. Forslagsstillerne har aldri ønsket å støtte innføringen av AFP-ordningen, og ville foretrekke et system der folketrygdens alderspensjoner gjøres mer fleksible i forhold til aldersgrensen og pensjonenes størrelse, slik at de som ønsker det kan gå av for eksempel etter fylte 60 år med en lavere pensjon, tilpasset opptjeningsgrunnlag, innbetalt premie og arbeidsperiodens lengde.

I enkelte sammenhenger, for eksempel innen helsesektoren, har løsningen på bemanningsproblemer stort sett vært å importere arbeidskraft. Enkelte har tatt til orde for økt arbeidsinnvandring for å løse problemene på lengre sikt og skaffe tilstrekkelig grunnlag for en nødvendig arbeidsstyrke i fremtiden. I denne situasjonen bør det være naturlig å se nærmere på muligheten for å finne skjult arbeidskraftreserver i befolkningen og til å oppfordre dem som kan og vil, til å stå i arbeid så lenge det er ønskelig og fornuftig.

Stortinget behandlet våren 2000 St.meld. nr. 50 (1998-1999) om fordeling av inntekt og levekår i Norge (Utjamningsmeldinga). Under kapittel 4.2 hadde en samlet komité flg. merknad:

«Komiteen er kjent med at sysselsettingen blant personer over 60 år har gått ned både for menn og kvinner. De aller fleste som slutter i alderen 60-66 år går av med AFP-pensjon eller uførepensjon. Mange arbeidstakere over 60 år er slitne og utbrente og kan ha grunn til å avslutte et langt arbeidsliv som tidligpensjonist. Men det er stadig flere 60-åringer som ikke har vært så lenge i arbeidslivet, fordi de startet sin yrkeskarriere senere i livet, blant annet pga utdanning. Komiteen mener at det for disse gruppene må åpnes for spesielle tiltak som gjør at det blir attraktivt å stå lenger i arbeidslivet dersom en ønsker det. Komiteen mener det må legges opp til ordninger som belønner de som gjerne vil arbeide noe lenger enn det som er vanlig i dag. Komiteen mener også det er viktig at ikke pensjonsordningene utformes slik at de unødige stimulerer til at folk forlater arbeidslivet. Komiteen er enig i at det bør legges opp til ordninger som belønner dem som gjerne vil arbeide noe lenger enn det som er vanlig i dag, gjerne ut over pensjonsalderen på 67 år. Komiteen ser denne delen av arbeidsstokken som besittere av nyttig erfaring og kunnskaper som bør kunne komme samfunnet til gode. Dagens situasjon med mangel på arbeidskraft gjør det viktig å la denne gruppen stille sine kunnskaper og kapasitet til rådighet, dersom de ønsker det.»

Et samlet Storting er altså innstilt på at det skal legges opp til ordninger som belønner også personer over 67 som ønsker å gjøre en fortsatt innsats i arbeidslivet. I dag straffes pensjonister mellom 67 og

70 år, som har arbeidsinntekt over 1G i tillegg til sin opptjente og rettmessige pensjon, med avkorting av pensjonsytelsene. 6,3 pst. av dem som har fylt 67 år har pensjonsgivende inntekt over 1G. Ved pensjonsgivende inntekter over 1G reduseres pensjonen med 40 pst. av det beløp som overskyter fribeløpet.

I Olsen-utvalgets innstilling, NOU 1998:19 foreslås det et mer fleksibelt alderspensjonssystem innenfor folketrygden, som i større grad stimulerer til yrkesaktivitet blant eldre gjennom klare økonomiske incentiver til å stå i arbeid. Olsen-utvalget foreslo en ordning der man kan gå av før fylte 67 år med varig lavere pensjon, eller etter fylte 67 år med varig høyere pensjon. En slik løsning ville etter forslagsstillerne mening være å foretrekke fremfor dagens AFP-ordning, som ensidig oppmuntrer til tidlig pensjonering og avslutning av innsats i yrkeslivet.

Forslagsstillerne vil imidlertid trekke frem sosialkomiteens merknad i Innst. S. nr. 222 (1999-2000) der en samlet komité påpeker at det bør legges opp til ordninger som belønner dem som gjerne vil arbeide noe lenger enn det som er vanlig i dag. På denne bakgrunn vil forslagsstillerne peke på at alderspensjon fra folketrygden er en opptjent rettighet som trer inn ved fylte 67 år, som pensjonisten har gjort seg for tjent til gjennom innbetaling av trygdepremie i kom-

binasjon med et antall nedlagte arbeidsår. Det bør i utgangspunktet være opp til den enkelte pensjonist, slik sosialkomiteen påpeker i sin merknad i Innst. S. nr. 222 (1999-2000), å avgjøre om fortsatt arbeidsinnsats er ønskelig.

For å stimulere til økt innsats til samfunnets beste gjennom å utnytte de ressurser og den kunnskap som eldre forvalter, og utvide den yrkesaktive del av befolkningen, mener forslagsstillerne det bør settes inn økonomiske incentiver for dem som er friske og som selv ønsker å fortsette sin yrkesaktive tilværelse ut over 67 års alder gjennom å fjerne avkorting av pensjonen ved inntekt over 1G.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag for Stortinget om endringer i lov om folketrygd som belønner dem som ønsker å bidra med sin arbeidskraft etter fylte 67 år.

27. mars 2001